

(Đề có 02 trang)

Thời gian làm bài: 90 phút, không kể thời gian giao đề

I. ĐỌC HIỂU (5,0 điểm)

Đọc đoạn trích:

Lược một đoạn: Câu chuyện xoay quanh nhân vật Tâm, được người mẹ tần tảo sớm khuya nuôi dạy nên người. Tuy nhiên, khi được ra thành phố học tập và làm việc, trong suốt sáu năm, anh chỉ gửi tiền hàng tháng về cho mẹ, không báo tin mình đã lấy vợ và tuyệt nhiên không một lời hỏi thăm, không để tâm đến những bức thư mẹ gửi từ quê ra. Khi bắt đầu có việc phải về nhà, anh mới có dịp gặp lại mẹ...

Khi vừa đến sân nhà, Tâm thấy bốn bề yên lặng, không có bóng người. Cái nhà cũ vẫn như trước, không thay đổi, chỉ có sụp thấp hơn một chút và mái tranh xơ xác hơn. Tâm bước qua sân rồi đẩy cái liếp bước vào. Vẫn cái gian nhà mà chàng đã sống từ thuở nhỏ. Tâm cất tiếng gọi. Chàng nghe thấy tiếng guốc đi, vẫn cái tiếng guốc ấy, thong thả và chậm hơn trước, rồi mẹ Tâm bước vào. Bà cụ đã già đi nhiều; nhưng vẫn mặc cái bộ quần áo cũ kỹ như mấy năm về trước.

Khi nhận ra con, bà cụ ứa nước mắt:

- Con đã về đấy ư?

- Vâng, chính tôi đây, bà vẫn được mạnh khỏe đấy chứ?

Câu nói như khó khăn mới ra khỏi miệng được.

- Bà ở đây một mình thôi à?

Bà cụ cảm động đến nỗi không nói được. Một lát bà mới đáp ứng:

- Vẫn có con Trinh nó ở đây với tôi.

- Cô Trinh nào? Có phải cô Trinh con bác cả không?

Tâm nhớ mang máng cái cô con gái bé nhỏ ngày trước vẫn hay chơi với chàng.

- Tôi tưởng cô ta đi lấy chồng rồi.

Bà cụ ngồi xuống chiếc phản gỗ, đáp:

- Đã lấy ai đâu. Con bé dở hơi chết đi ấy mà. Cũng đã có mấy đám hỏi, mà nó không chịu lấy.

Bà cụ yên lặng một lát.

- Thỉnh thoảng nó vẫn nhắc đến cậu đấy.

Tâm nhún vai, không trả lời. Tuy ngoài trời nắng mà Tâm thấy bên trong cái ả thấp hình như ở khắp tường lan xuống, thấm vào người.

Bà cụ âu yếm nhìn con, săn sóc hỏi:

- Năm ngoái bác cả lên tỉnh về báo cậu ốm. Tôi lo quá, nhưng quê mùa chả biết tình thế nào mà đi, thành ra không dám lên thăm. Bây giờ cậu đã khỏe hẳn chưa?

Tâm nhìn ra ngoài đáp:

- Như thường rồi.

Rồi lảng sang chuyện khác, Tâm hỏi:

- Ở làng có việc gì lạ không?

Bà cụ trả lời:

- Chả việc gì lạ sát, ngày nào cũng như ngày nào, nhưng được có con Trinh sang đây với tôi nên cũng đỡ buồn. [...]

Tâm lơ đãng nghe lời mẹ kể những công việc và cách làm ăn ngày một khó khăn ở làng. Chàng dừng dừng không để ý đến. Con bác cả Sinh lấy vợ, hay chú bác ta chết thì có quan hệ gì đến chàng? Cái đời ở thôn quê với đời của chàng, chắc chắn, giàu sang, không có liên lạc gì với nhau cả.

Câu chuyện nhạt dần. Những câu hỏi và sự săn sóc của bà cụ về công việc của chàng chỉ làm cho Tâm khó chịu. Chàng trả lời qua loa lấy lệ.

Nghĩ đến vợ đợi, Tâm vội vàng đứng dậy. Bà cụ nhìn theo khăn khăn:

- Cậu hãy ở đây ăn cơm đã. Đến chiều hãy ra.

- Thôi, bà để tôi về. Độ này bận công việc lắm.

Tâm lại an ủi:

- Nhưng thế nào có dịp tôi cũng về.

Rồi Tâm mở ví lấy ra bốn tấm giấy bạc năm đồng đưa cho mẹ. Tâm hơi kiêu ngạo, trước mặt cô Trinh, chàng nói:

- Đúng hai chục, bà cầm lấy mà tiêu, có thiếu, tôi lại gửi về cho.

Bà cụ run run đỡ lấy gói bạc, rơm rớm nước mắt.

Tâm làm như không thấy gì, vội vàng bước ra:

- Thôi, bà ở lại. Chào cô Trinh nhé. Bảo tôi có nhờ hỏi thăm tất cả họ hàng.

(Trích *Trở về*, Tuyển tập Thạch Lam, NXB Văn học, 2004, tr.24-27)

*** Chú thích:**

- Nhà văn Thạch Lam (1910-1942) là cây bút xuất sắc trong nhóm Tự lực văn đoàn. Tên khai sinh là Nguyễn Tường Vinh (sau đổi thành Nguyễn Tường Lân), bút danh Thạch Lam.

- Sở trường của Thạch Lam là truyện ngắn. Ông sáng tạo nên loại truyện trữ tình với đặc điểm: cốt truyện giản dị, ít nhân vật, ít biến cố, sự kiện, song truyện của ông vẫn có sức cuốn hút rất lớn nhờ những biến động tinh tế, phong phú trong tâm hồn con người. Nhà văn viết rất hay và xúc động về những thân phận nhỏ bé ở những phố huyện nghèo hay vùng ngoại ô.

Thực hiện các yêu cầu:

Câu 1. Xác định ngôi kể của người kể chuyện trong đoạn trích.

Câu 2. Chỉ ra nhân vật chính trong đoạn trích.

Câu 3. Xác định lời của người kể chuyện và lời của nhân vật trong những câu văn:

Tâm nhún vai, không trả lời. Tuy ngoài trời nắng mà Tâm thấy bên trong cái ẩm thấp hình như ở khắp tường lan xuống, thấm vào người.

Bà cụ âu yếm nhìn con, săn sóc hỏi:

- Năm ngoái bác cả lên tỉnh về bảo cậu ốm. Tôi lo quá, nhưng quê mùa chả biết tình thế nào mà đi, thành ra không dám lên thăm. Bây giờ cậu đã khỏe hẳn chưa?

Câu 4. Phân tích tác dụng của việc sử dụng từ láy trong những câu văn:

Rồi Tâm mở ví lấy ra bốn tấm giấy bạc năm đồng đưa cho mẹ. Tâm hơi kiêu ngạo, trước mặt cô Trinh, chàng nói:

- Đúng hai chục, bà cầm lấy mà tiêu, có thiếu, tôi lại gửi về cho.

Bà cụ run run đỡ lấy gói bạc, rơm rớm nước mắt.

Câu 5. Nhận xét thái độ của nhân vật Tâm đối với mẹ trong đoạn trích.

Câu 6. Từ đoạn trích, anh/chị hãy rút ra bài học ý nghĩa nhất đối với bản thân (trả lời khoảng 5-7 dòng).

II. VIẾT (5,0 điểm)

Anh/chị hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) phân tích nhân vật người mẹ trong đoạn trích ở phần Đọc hiểu.

----- Hết -----

(Hướng dẫn chấm có 03 trang)

Phần	Câu	Nội dung	Điểm
I		ĐỌC HIỂU - Giáo viên đánh giá bài làm của học sinh theo các yêu cầu cần đạt về đọc hiểu văn bản truyện của Chương trình Ngữ văn 2018. - Bài làm chỉ cần trả lời ngắn gọn, đúng yêu cầu trọng tâm của các câu hỏi đọc hiểu; chấp nhận cách trình bày gạch đầu dòng các ý cần nêu.	5,0
	1	Ngôi kể của người kể chuyện trong đoạn trích: ngôi thứ ba. Hướng dẫn chấm: - Trả lời đúng như đáp án: 0,5 điểm. - Trả lời sai/Không trả lời: 0,0 điểm.	0,5
	2	Nhân vật chính trong đoạn trích: nhân vật Tâm. Hướng dẫn chấm: - Trả lời đúng như đáp án: 0,75 điểm. - Trả lời sai/Không trả lời: 0,0 điểm.	0,75
	3	- Lời của người kể chuyện: Tâm nhún vai, không trả lời. Tuy ngoài trời nắng, mà Tâm thấy bên trong cái ẩm thấp hình như ở khắp tường lan xuống, thấm vào người; Bà cụ âu yếm nhìn con, săn sóc hỏi. - Lời của nhân vật: Năm ngoái bác cả lên tỉnh về bảo cậu ốm. Tôi lo quá, nhưng quê mùa chả biết tỉnh thế nào mà đi, thành ra không dám lên thăm. Bây giờ cậu đã khỏe hẳn chưa?. Hướng dẫn chấm: - Trả lời đúng như đáp án: 0,75 điểm. - Trả lời được 1 ý: 0,5 điểm. - Trả lời sơ sài, không đủ mỗi ý: 0,25 điểm. - Trả lời sai/Không trả lời: 0,0 điểm.	0,75
	4	- Từ láy: run run, rơm rớm. - Tác dụng: + Giúp câu văn sinh động, giàu hình ảnh, giàu giá trị biểu cảm. + Nhấn mạnh trạng thái xúc động, tủi thân của người mẹ khi nhận tiền từ con. Hướng dẫn chấm: - Học sinh trả lời như đáp án hoặc có cách diễn đạt tương đương: 1,0 điểm. - Chỉ ra từ láy: 0,25 điểm. - Nêu tác dụng: + Học sinh nêu được 02 tác dụng: 0,75 điểm. + Học sinh nêu được 01 tác dụng: 0,5 điểm. - Trả lời sai/Không trả lời: 0,0 điểm.	1,0
	5	- Thái độ của nhân vật Tâm: thái độ thờ ơ, lạnh lùng, dửng dưng, xa cách, khó chịu,... của con đối với mẹ. - Nhận xét: thể hiện sự vô tâm, thiếu gắn kết, sẻ chia, yêu thương đối với mẹ. Đó là thái độ đáng trách, cần phải lên án, phê phán. Hướng dẫn chấm: - Học sinh trả lời như đáp án hoặc có cách diễn đạt tương đương: 1,0 điểm. - Trả lời được từ 02 từ ngữ thể hiện thái độ như đáp án: 0,5 điểm. - Trả lời được 01-02 nội dung trong nhận xét: 0,5 điểm.	1,0

		- Trả lời sơ sài: 0,25 điểm. - Trả lời sai/Không trả lời: 0,0 điểm.	
	6	- Học sinh trả lời được 01 bài học ý nghĩa, phù hợp; có lí giải hợp lí, thuyết phục. Gợi ý: bài học về tình cảm gia đình/tình mẫu tử/ lòng hiếu thảo/biết quan tâm, chăm sóc, trân trọng mẹ,... Hướng dẫn chấm: - Học sinh nêu được 01 bài học: 0,5 điểm. - Học sinh lí giải hợp lí thuyết phục: 0,5 điểm; lí giải không thuyết phục: 0,25 điểm.	1,0
II		VIẾT Giáo viên cần xem xét, đánh giá bài làm của học sinh theo các yêu cầu cần đạt về viết văn nghị luận của Chương trình Ngữ văn 2018, cụ thể: - Xác định, triển khai và làm sáng tỏ được vấn đề nghị luận theo một cấu trúc chặt chẽ, có mở đầu và kết thúc rõ ràng. - Trình bày rõ được quan điểm và hệ thống các luận điểm phù hợp với bố cục đoạn văn hoặc bài văn nghị luận; bảo đảm yêu cầu cả về ý tưởng và hành văn. - Lựa chọn được các thao tác nghị luận phù hợp; trình bày, sử dụng các lí lẽ xác đáng và bằng chứng thuyết phục. - Thể hiện được ý tưởng cá nhân, có cách nhìn mang đậm cá tính. Anh/chị hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) phân tích nhân vật người mẹ trong đoạn trích ở phần Đọc hiểu.	5,0
		Bài văn đáp ứng được các yêu cầu sau: a. Yêu cầu chung: xác định được yêu cầu nghị luận, đảm bảo yêu cầu về hình thức, dung lượng và ngữ liệu. - Vấn đề nghị luận: nhân vật người mẹ trong đoạn trích ở phần Đọc hiểu. - Dung lượng: khoảng 600 chữ. Hướng dẫn chấm: - Xác định đúng vấn đề nghị luận: 0,5 điểm. - Đảm bảo yêu cầu về dung lượng khoảng 600 chữ: 0,25 điểm. - Đảm bảo yêu cầu về hình thức của văn bản, có mở bài, thân bài, kết bài: 0,25 điểm.	1,0
		b. Yêu cầu cụ thể: học sinh triển khai bài viết theo trình tự hợp lí và sử dụng đúng các kĩ năng nghị luận. b1. Viết được mở bài và kết bài cho bài văn nghị luận văn học - Mở bài: giới thiệu được vấn đề nghị luận. (0,25 điểm) - Kết bài: khẳng định được vấn đề nghị luận. (0,25 điểm) b2. Phân tích được nhân vật người mẹ qua những bằng chứng dẫn từ đoạn trích đọc hiểu. - Gia cảnh: Nghèo khó, sống lẻ loi, cô đơn, không nhận được nhiều sự quan tâm, chăm sóc của người con trai duy nhất (<i>mái tranh xơ xác, làm ăn ngày một khó khăn, vẫn cái bộ quần áo cũ kĩ,...</i>); quê mùa, ít học, chịu nhiều thiệt thòi trong cuộc sống: nhớ con, lo cho con nhưng tự ti, rụt rè, sợ hãi không dám thăm con (<i>chả biết tình thế nào mà đi, không dám lên thăm, muốn gần con nhưng không dám bộc lộ hay níu giữ con</i>). - Phẩm chất: + Người mẹ nhân hậu, giàu tình yêu thương con: Dù con trai sau sáu năm mới quay về thăm nhà, bà vẫn ân cần, quan tâm hỏi thăm sức khỏe của con;	4,0

	xa cách lâu ngày, bà rất muốn được ăn cùng con một bữa cơm, khát khao được gần gũi con; xúc động khi nhận được món quà hiếm hoi của người con dù con có cử chỉ vô tâm, kiêu bạc, thờ ơ (<i>ứa nước mắt, cảm động, âu yếm nhìn con, săn sóc, lo lắng khi biết con ốm, khi con trai đưa tiền, bà run run đỡ lấy gói bạc, rơm rớm nước mắt....</i>). + Người mẹ giàu lòng vị tha, bao dung và giàu đức hi sinh: Tuy đưa con trai duy nhất thờ ơ, lạnh nhạt với bà nhưng khi gặp lại con, bà không một lời trách mắng. Bà sống đơn độc, lặng thầm, nhớ mong con, chỉ mong con được hạnh phúc (khéo léo nhắc đến cô Trinh như một cách vun vén, giữ gìn cơ hội hạnh phúc cho con) dù người con vô tâm, không đoái hoài... Hướng dẫn chấm: - Học sinh thực hiện được như đáp án hoặc có cách diễn đạt tương đương: 2,5 điểm. - HS thực hiện được 01-02 nội dung của ý 1 (gia cảnh): 0,5 điểm. - HS thực hiện được ý 2 (phẩm chất): 2,0 điểm (Phân tích được người mẹ nhân hậu, giàu tình yêu thương con đạt 1,5 điểm; người mẹ giàu lòng vị tha, bao dung và giàu đức hi sinh đạt 0,5 điểm). b3. Đánh giá. - Nghệ thuật xây dựng nhân vật người mẹ: chủ yếu qua gia cảnh, lời nói, hành động, cử chỉ; ngôn ngữ bình dị,... góp phần khắc hoạ hình ảnh người mẹ với những nét đẹp phẩm chất của người phụ nữ Việt Nam: Bao dung, âm thầm hi sinh cho con, yêu thương con hết mực,... qua đó thể hiện tấm lòng nhân đạo sâu sắc của tác giả Thạch Lam. - Khơi gợi ở người đọc sự đồng cảm, tình yêu thương đối với mẹ, ý thức trân trọng tình cảm gia đình và nhắc nhở mỗi người con cần biết làm tròn đạo hiếu... Hướng dẫn chấm: - HS thực hiện được ý 1: 0,25 điểm. - HS thực hiện được ý 2: 0,25 điểm.	
	b4. Sáng tạo. - Có những ý đột phá, vượt ra ngoài Đáp án nhưng có sức thuyết phục. - Có cách diễn đạt tinh tế, độc đáo. Hướng dẫn chấm: Đảm bảo 02 yêu cầu: 0,5 điểm; 01 yêu cầu: 0,25 điểm.	
Tổng điểm		10,0

Lưu ý khi chấm bài: Giáo viên cần nắm vững yêu cầu chấm để đánh giá tổng quát bài làm của học sinh, tránh đếm ý cho điểm một cách máy móc, linh hoạt trong việc vận dụng Hướng dẫn chấm.

----- Hết -----